

ANTIČNA RIMSKA KULTURA

• 1. RELIGIJA:

- sprva politeizem;
- bogove prevzamejo od Grkov, nadeli so jim latinska imena (glej UL, ki ga že imaš prilepljenega v ZV);
- družine častijo tudi **lare** (hišne bogove) in **penate** (duhove umrlih prednikov);
- od 4. stol. dalje se uveljavi **krščanstvo**.

god of thunder and the sky
king of the gods
Zeus/Jupiter

goddess of women and marriage
queen of the gods
Hera/Juno

god of war
Ares/Mars

goddess of love
Aphrodite/Venus

goddess of hunting and the moon
Artemis/Diana

god of travelers, thieves & commerce
messenger of gods
Hermes/Mercury

Bogove so častili v templjih, kjer so jih svečeniki pogosto prosili za bogate letine, zaščito in primerno vreme. Daritve so sežigali, saj so verjeli, da jih lahko dimni oblak, ki se vije v nebo, prenese iz njihovega sveta v svet bogov.

ZEUS | JUPITER

GERA | JUNO

POSEIDON | NEPTUNE

HADES | PLUTO

DEMETER | CERES

APOLLO | PHOEBUS

NIKE | VICTORIA

HESTIA | VESTA

DIONYSUS | BACCHUS

THEMIS | JUSTISE

APHRODITE | VENUS

HEPHAESTUS | VULCAN

HEKATE | TRIVIA

ARES | MARS

ARTEMIS | DIANA

ATHENA | MINERVA

HYMENAÏOS | HYMEN

HELIOS | SOL

EROS | CUPID

PERSEPHONE | PROSERPINA

HERMES | MERCURY

PAN | FAUNUS

- Svetišče vseh bogov je bil rimski **Panteon** (ne zamenjaj z atenskim Partenonom).

rimski Panteon

grški Partenon

zunanjščina Panteona

Med največje arhitekturne dosežke Rimljanov spada kupola. To je streha, ki pokriva okrogel ali kvadraten prostor in ima obliko polkrogle. Najbolj prepoznavna kupola prekriva Panteon, včasih svetišče vseh rimskih bogov. Široka je več kot 43 m. Gre za izjemen arhitekturni dosežek, ki je navdihoval mnoge poznejše gradbenike. Posebnost Panteona je ta, da nima oken. Svetlobo dobiva iz odprtine v kupoli (okulus – kot oko), ki je oblikovana tako, da ob dežju tla Panteona niso mokra.

notranjščina Panteona

• 2. LITERATURA:

- izstopala je poezija;
- pomemben ep* z naslovom Eneida je zapisal rimski pesnik Vergil – po vzoru Homerjevih del;
- znani rimski pesniki: Horacij, Ovidij, Katul.

*Ep = pripovedno literarno delo v verzih, ki obširno govori o kakem velikem in slavnem dogodku.

• 3. LIKOVNA UMETNOST:

- rimska novost so **mozaiki**, ki so krasili skoraj vsako bogatejšo rimsko hišo. Priljubljeni so bili kot talna in stenska obloga. Sestavljali so jih iz majhnih barvitih kockastih kamenčkov, ki so jih vtiskovali v svež omet.

• 4. RETORIKA ali GOVORNIŠTVO:

- močno se razvije v Rimu, saj je imel vsak pravico javno nastopati;
- v šoli eden izmed glavnih predmetov;
- naznamenitejši retorik je bil Ciceron.

ZNANI LATINSKI IZREKI

Acta, non verba. = Dejanja, ne besede.

Veni, vidi, vici. = Prišel, videl, zmagal.

Cogito, ergo sum. = Mislim, torej sem.

Festina lente. = Hiti počasi.

Vestis virum reddit. = Obleka naredi človeka.

In vino veritas. = V vinu je resnica.

***Repetitio est mater studiorum.* = Ponavljanje je mati učenja.**

• 5. LATINŠČINA:

- danes ohranjena le še v znanstvenih krogih in naravoslovnih znanostih (npr. medicina, botanika);

Npr. latinsko ime za smreko je Picea.

Npr. latinsko ime za volka je Canis lupus.

- iz nje se razvijejo romanski jeziki (italijanščina, francoščina, španščina);

- Rimljani so nam zapustili pisavo **latinico**, ki jo uporabljamo še danes;

- še danes se uporabljajo tudi rimske številke.

TABELE NE PREPISUJ!

Roman Numerals: 1 - 20

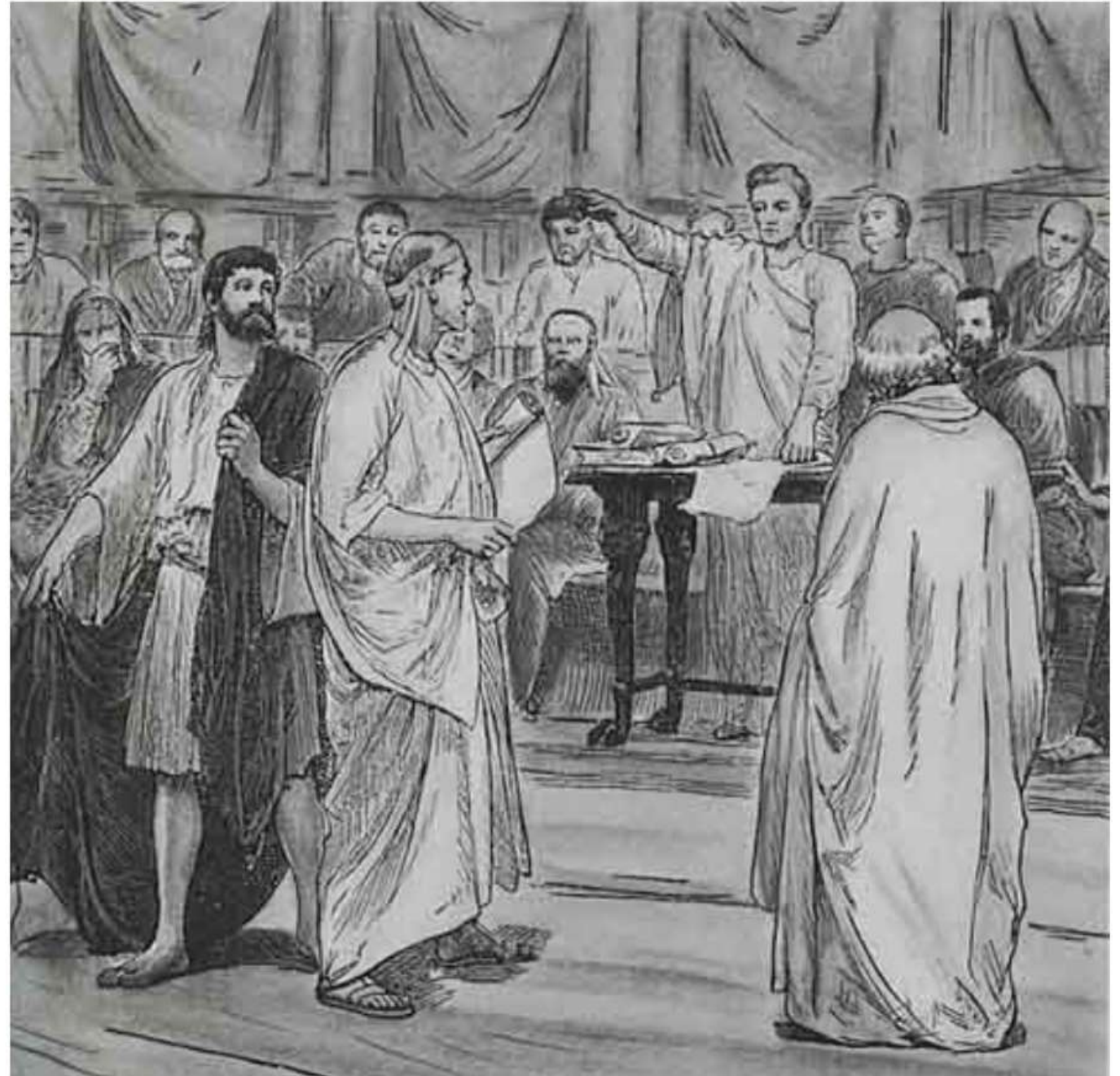
I	V	X
1	5	10

1	I	1
2	II	1+1=2
3	III	1+1+1=3
4	IV	5-1=4
5	V	5
6	VI	5+1=6
7	VII	5+1+1=7
8	VIII	5+1+1+1=8
9	IX	10-1=9
10	X	10

11	XI	10+1=11
12	XII	10+1+1=12
13	XIII	10+1+1+1=13
14	XIV	10+5-1=14
15	XV	10+5=15
16	XVI	10+5+1=16
17	XVII	10+5+1+1=17
18	XVIII	10+5+1+1+1=18
19	XIX	10+10-1=19
20	XX	10+10=20

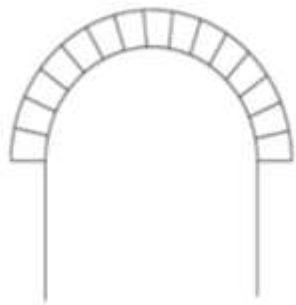
• 6. RIMSKO PRAVO:

- Še danes so v uporabi mnogi rimski zakoni, npr. domneva nedolžnosti. Ta pravi, da je oseba nedolžna, dokler se ji krivda ne dokaže;
- zakone so zapisali na 12 bronastih plošč in jih razstavili na forumu/trgu;
- poznali so že odvetnike in poroto.

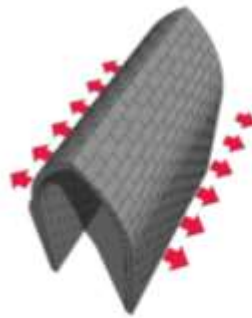

• 7. ARHITEKTURA:

- mnoge arhitekturne prvine so povzeli po Grkih, a so jih nenehno nadgrajevali;
- zgradbe so bile vse trdnejše in večje, kar jim je omogočila iznajdba **betonu** podobne mase – **konkrecije**;
- uporabljali so tudi **kamen, marmor in opeko**;
- podrobno so razvili uporabo **loka** in **oboka**, ki so ju poznali že Etruščani;

LOK = usločen nosilni gradbeni element z dvema stebroma

OBOK = sestavljen je iz večih lokov

- s pomočjo lokov so gradili **mostove** in **akvadukte** (vodovode). Z akvadukti so speljali vodo iz izvirov do mest. Voda je tekla po najvišjem nadstropju akvadukta;

rimski akvadukt Pont du Gard, Nimes, Francija

- od Grkov prevzamejo **gledališče**, a vrhunec njihove zabave je pomenil **cirkus** (ne gre za cirkus v takšnem pomenu besede, kot ga poznamo danes!). V cirkusih so prirejali tako dirke z vozovi kot gledališke predstave, gladiatorske boje, konjske dirke, atletska tekmovanja itd. Najbolj znan je bil **Circus Maximus v Rimu**;

[CIRKUS MAXIMUS](#)

CIRCUS MAXIMUS

Circus Maximus (lat. *circus* = krog) je največja zgradba starega Rima, postavljena v dolini med gričema Palatin in Aventin. Ime je dobil po krožnem dirkališču v areni. Zgrajen je bil v času petega rimskega kralja Tarkvinija Priska v 6. stol. pr. n. št.

Sprva je imel lesene tribune. Okoli l. 50 pr. n. št. ga je Julij Cezar razširil.

The Palatine imperial palaces and the Circus Maximus in Rome (c. 312 CE). Art by Yadegar Asisi

An aerial photograph of a detailed model of an ancient Roman city. The model shows a dense grid of buildings and streets. Two prominent structures are highlighted with yellow labels. On the left, a large, elongated, oval-shaped structure is labeled 'rimski cirkus'. On the right, a large, circular, tiered amphitheater is labeled 'rimski kolosej'. A long, narrow, rectangular structure, possibly a forum or a temple complex, is visible between the two main structures. The overall color palette is earthy, with various shades of brown, tan, and grey.

rimski cirkus

rimski kolosej

- velik dosežek Rimljanov predstavljajo tudi **koloseji** ali **amfiteatri**. Posebej za boj so bili izurjeni **gladiatorji** (zločinci ali sužnji), ki so se z zvermi ali drugimi gladiatorji borili do nasprotnikove smrti;

RIMSKI KOLOSEJ

Rimski kolosej, imenovan tudi flavijski amfiteater, je največji amfiteater vseh časov. Velja za največjo sklenjeno zgradbo rimske antike. Njegova gradnja se je začela okoli l. 70, uporabljali pa so ga še v 6. stol. Sprejel je lahko kar 50 000 gledalcev.

Cesarska loža je bila le dobre 3 m nad ovalno areno. V prvem nadstropju so bili sedeži dvora, v drugem sedeži najpomembnejših družin, tretje in četrto nadstropje pa je bilo namenjeno ljudstvu. Spodnji del koloseja so lahko zapolnili z vodo in uprizarjali pomorske bitke

- gradijo tudi javna
kopališča ali terme;

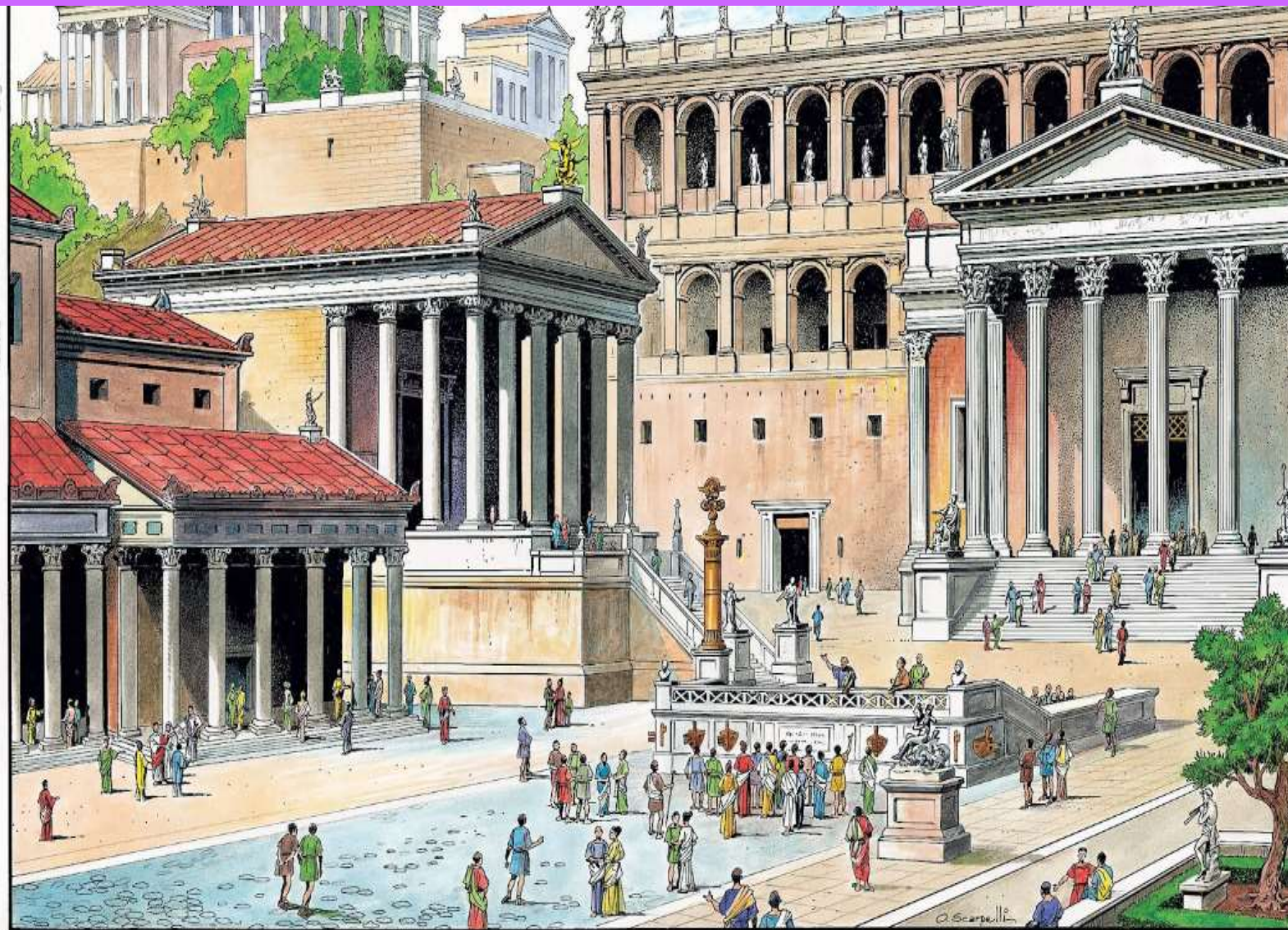

HIPOKAVST – je sistem centralnega ogrevanja zgradb, ki s kroženjem toplega zraka pod tlemi in v stenah ogreva bivalne prostore v rimskih hišah in vilah.

- pretežni del javnega življenja je potekal na prostem – na osrednjem trgu, **forumu**;

Forume so obdajala pomembna javna poslopja in tako postanejo središča političnega, verskega, pravnega, kulturnega in gospodarskega življenja.

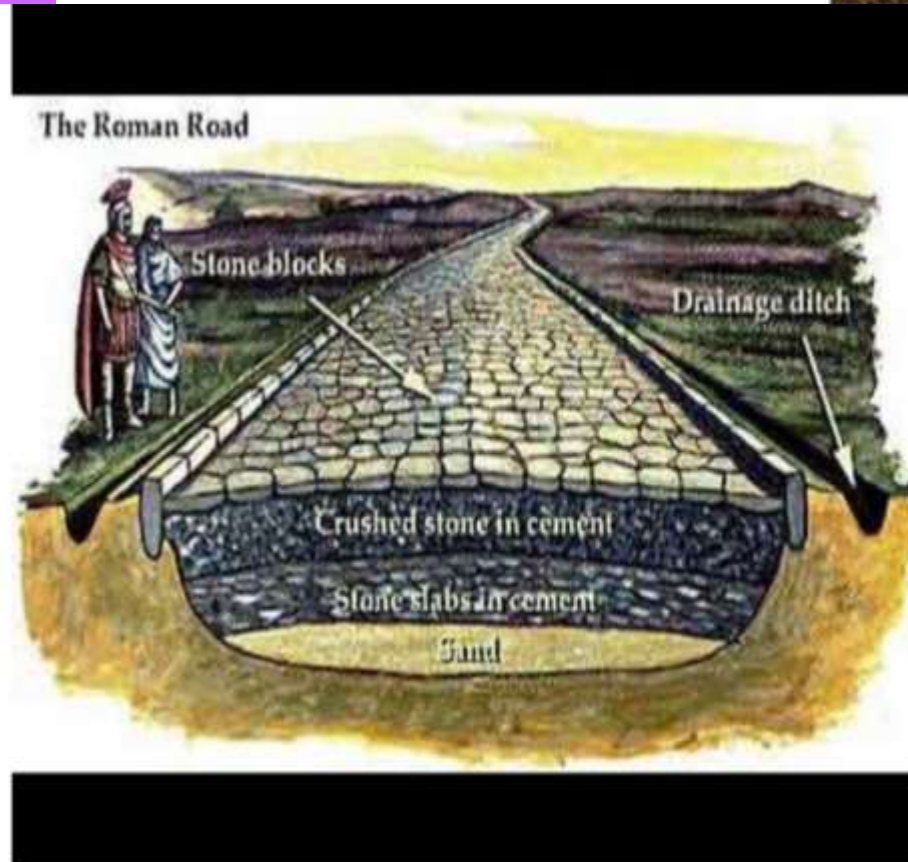
1. ROSTRUM (TRIBUNUM POPULI ROMANO)

Najznamenitejši je Forum Romanum v Rimu, ki je v vsem svojem sijaju zažarel v času cesarja Avgusta.

- Rimljani so **ceste** gradili iz potrebe po hitrem dostopu do vseh delov imperija – najprej zaradi premikov legij, nato trgovcev in tudi mnogih popotnikov.

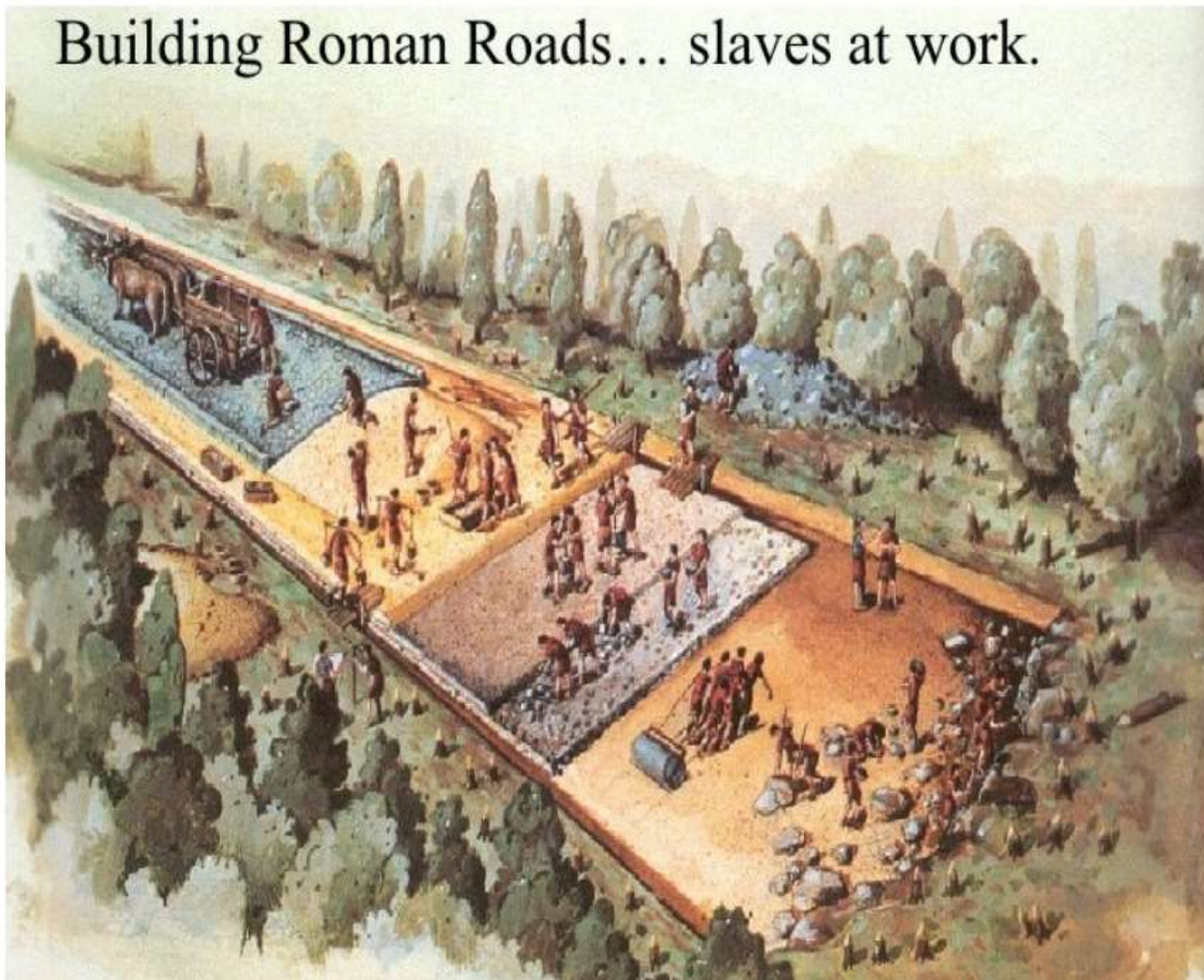

Prostor med jarkoma so poglobili in nanjo nasuli 3–4 plasti različnega materiala, predsvem peska in apnenca. Na takšno cestno podlago, *stratum*, so na koncu položili velike kremenove plošče. Ceste so bile na sredini rahlo izbočene, da je z njih odtekala voda.

Latinska beseda **stratum** je izraz za cestno podlago. Iz njega so se razvila poimenovanja za ceste ali ulice tako v nekaterih romanskih kot tudi nekaterih germanskih jezikih. Tako v italijanskem jeziku cesti oz. ulici pravimo **strada**, v nemškem **Strasse** in v angleškem **street**.

Building Roman Roads... slaves at work.

• 8. KMETIJSTVO:

- poznajo dvoletno kolobarjenje*;
- gojili so žito, oljke, vinsko trto, zelje, bob, čičeriko, ovce in koze;
- velika posestva **latifundije**, so obdelovali sužnji.

*Eno leto so njivo zasejali z žitom ali kakšno drugo kulturo, naslednje leto pa so jo pustili neposejano, v prahi.

• 9. PREHRANA:

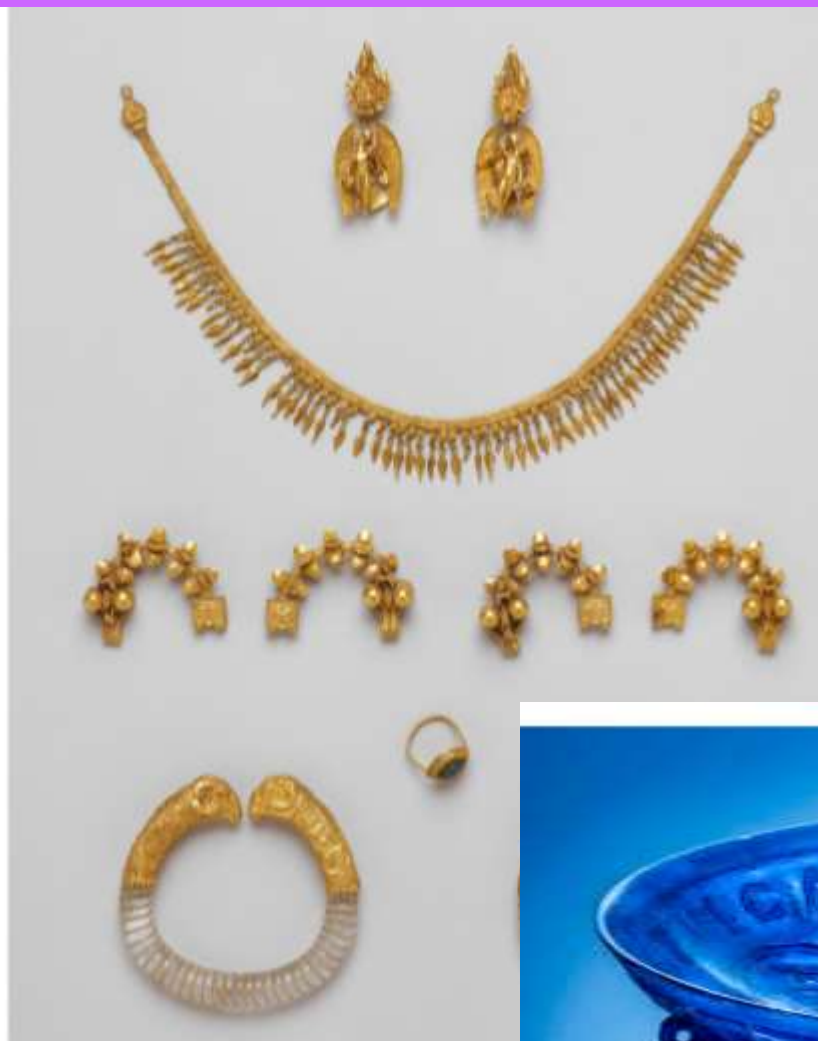
- glavna hrana je bil kruh, glavni obrok pa večerja;
- ženske so običajno jedle za mizo, moški pa leže na zofi;
- uporabljali so le žlico in nož, vilic niso poznali.

Pojedina premožnejših
Rimljanov.

• **10. OBRT:**

- poznajo kovaštvo,
lončarstvo, steklarstvo,
lončarstvo, tkalstvo,
mizarstvo, opekarstvo in
izdelujejo nakit.

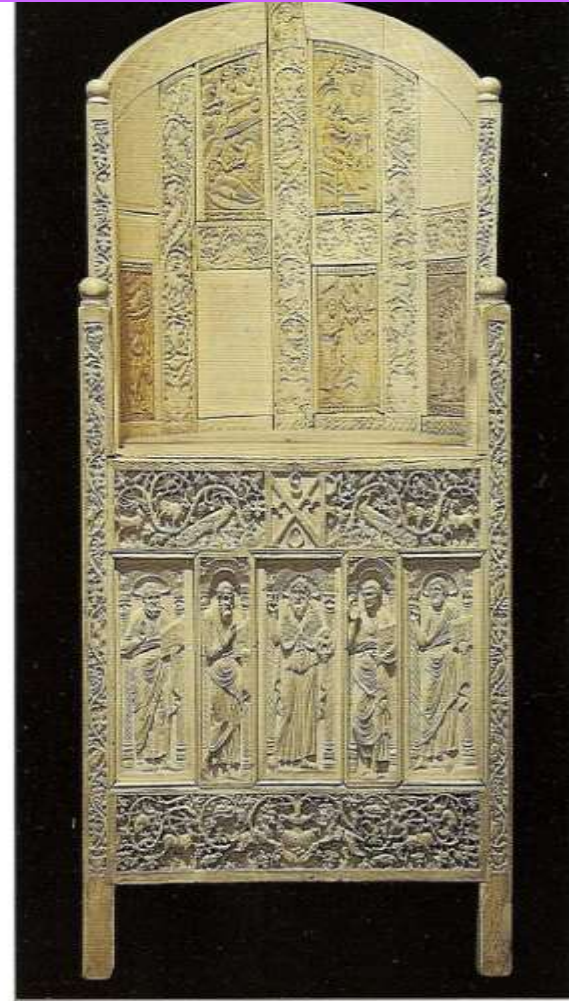

• 11. TRGOVINA:

- izvažali so orodje, orožje, nakit, vino, olivno olje;
- uvažali so svilo (s Kitajske), začimbe (iz Indije), kadilo (iz Arabije), slonovino* (iz Afrike);
- pomembna je bila tudi njihova trgovina s sužnji;
- nadvse donosno trgovsko blago je bilo redko škrlatno barvilo (= barvni odtenek med temnordečo in vijolično).

*Slonovina se nikakor ni dobila le od slonov; katerikoli živalski zob ali okel, ki se uporablja kot material za rezbarjenje, se lahko imenuje „slonovina“.

Najpomembnejše pozno antično umetniško delo iz slonovine je **Maksimijanov prestol**. Izdelan je bil za škofa v Raveni v 6. stol. in je bil v celoti prekrit s slonovinastimi ploščami.

S škrlatnim barvilom, imenovanim tudi **purpur**, so trgovali že Feničani. Barvilo so pridobili iz morskega polža bodičastega voleka. Oblačila obarvana z omenjenim barvilom so bila zaradi visoke cene dostopna samo cesarjem in najpremožnejšim veljakom.

bodičasti volek

ŠE NEKAJ BESED O ŠOLANJU...

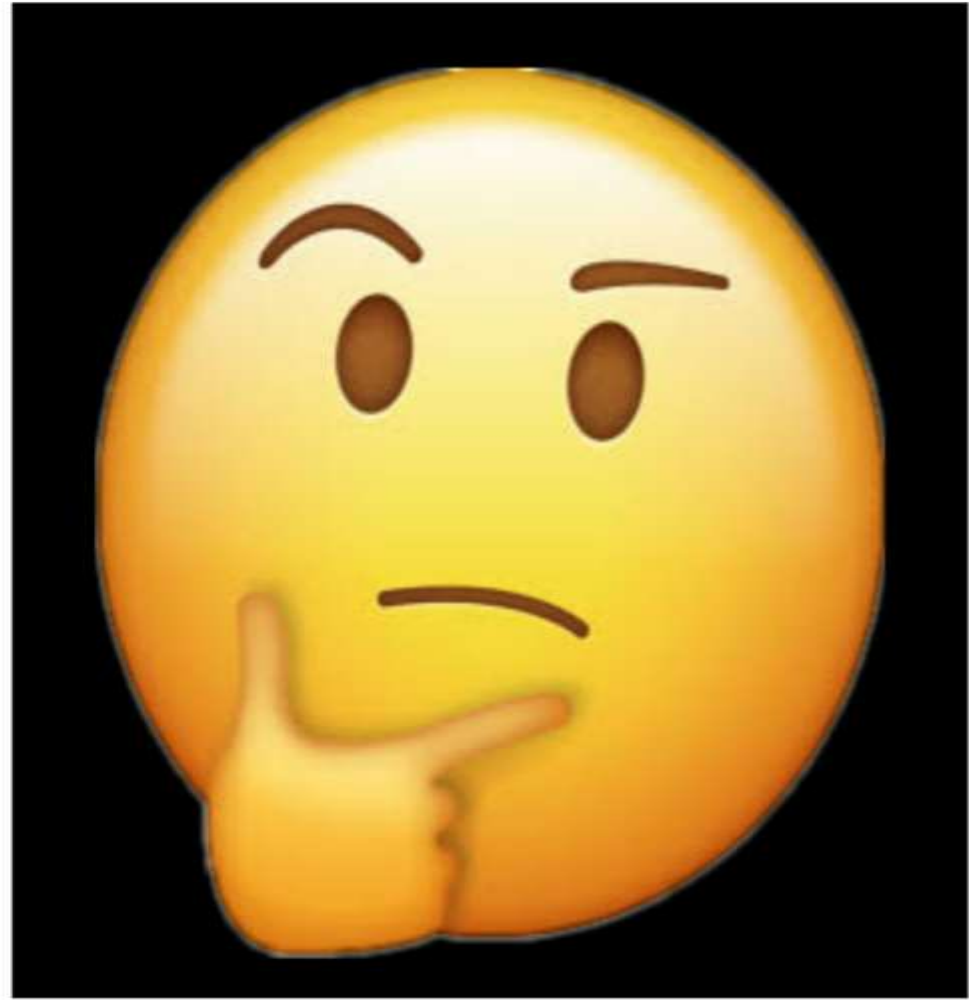
Pouk je potekal od zgodnjega jutra do poldneva. Učenci so se morali učiti na pamet. Učili so se branja, pisanja in računanja. Glavni predmet je bilo govorništvo.

S kovinskimi pripomočki so pisali na povoščene tablice, slonovino ali papirus.

**... Si vedel/-a, da je iz
območja naše južne
sosede Hrvaške prihajal
eden pomembnih
rimskih cesarjev...**

... to je bil **DIOKLECIJAN (245–316)**.

Rodil se je v Dalmaciji na današnjem Hrvaškem. Njegov oče je bil suženj, ki si je kupil svobodo. Dioklecijan je med rimskimi cesarji posebnost, saj se je rodil v revni družini. Kot odličen bojevnik in poveljnik je med vojaki užival velik ugled.

Pripadniki cesarske vojske so ga l. 284 razglasili za **cesarja**. Kot cesar je poskušal utrditi ogrožene meje in umiriti upore v državi. Razmere v državi je poskušal obvladati z uvedbo „tetriarhije“, državo je razdelil med štiri cesarje. Sam je postal vrhovni cesar. Leta 305 se je odpovedal prestolu in do smrti živel v **Splitu**.

Ilustracija Dioklecijanove palače v Splitu v vsem svojem sijaju.

**Tako, pa smo z
Rimljani
zaključili.**